

LAHDEN
KÄRÄJÄOIKEUS

LAUSUNTO

1 (2)

16.7.2009

Oikeusministeriö

01.09.2009

ad 15/021/2006
LAVO

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

OM 15/021/2006
OM044:00/2006

**LAUSUNTOPYYNTÖ ESITUTKINTA- JA PAKKOKKEINOTOIMIKUNNAN
MIETINNÖSTÄ (oikeusministeriön komiteamietintö 2009:2)**

Käräjäoikeus pitää esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain uudistamista erittäin tarpeellisena. Esitutkintalaki ja pakkokeinolaki ovat yli 20 vuotta vanhoja ja niihin on tehty lukuisia osittaisuudistuksia. Osittaisuudistusten vuoksi lait ovat jossain määrin sekavia, eikä niiden säätely vastaa kaikilta osin tämän päivän tarpeita johtuen erityisesti tietotekniikan ja tutkintamenetelmien kehittymisestä.

Lakipaketti ei esitä muutosta syyttäjän asemaan esitutkinnassa. Käräjäoikeuden mielestä tulisi kuitenkin vakavasti harkita tutkinnanjohtajan tehtävän siirtämistä syyttäjälle. Mikäli syyttäjä toimisi tutkinnanjohtajana, saataisiin esitutkinta-aineisto laadultaan sellaiseksi, että asianomistajan ja vastaajan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyvät intressit tulisivat nykyistä paremmin huomioon otetuiksi. Järjestelyllä saattaisi olla myönteinen vaikutus myös oikeudenkäynnin kokonaiseen erityisesti vaikeissa talousrikosjutuissa sekä muissa vaativissa ja monimutkaisissa rikosasioissa. Luonnollisesti tällainen järjestelmä, joka on käytössä jo Ruotsissa, edellyttäisi syyttäjälle riittäviä ja asianmukaisia resursseja.

Käräjäoikeuden toiminnan kannalta lakipakettiin kuuluvista laista keskeisin on pakkokeinolaki. Käräjäoikeus pitää hyvänä, että pakkokeinoihin sovellettavat periaatteet eli suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate on otettu lakiin.

Pakkokeinolain yksityiskohtien osalta käräjäoikeus kiinnittää huomiota kahden seikkaan, eli peitetoimintaan sekä salaisilla pakkokeinoilla ja muulla salaisella tiedonhankinnalla saadun ylimääräisen tiedon hyödyntämiseen.

On hyvä, että peitetoiminnasta säädetään myös pakkokeinolaissa. Tässä mielessä keskeistä on, että viime kädessä päätöksenteko peitetoiminnasta kuuluu tuomioistuimelle. Järkevää on myös, että päätöksenteko koko maata koskien keskitetään yhteen käräjäoikeuteen, olkoon se vaikka Helsingin käräjäoikeus. Peitetoiminnan onnistumisen ja peitetoimintaa suorittavan henkilön osalta ongelmallisia ovat kuitenkin ehdotetun lain 10 luvun 26 ja 27 §:t. Ainakin 26 §:n

16.7.2009

määritelmä perustuen rikesakolla sovitettavaan tekoon on erityisen ongelmallinen. Antaahan se ainakin teoriassa mahdollisuuden rikollisjoukolle testata peitepoliisiksi epäilemänsä henkilön toimintarajoja.

Käräjäoikeus ei pidä ehdotettua pakkokeinolain 10 luvun 54 §:ää ylimääräisen tiedon käyttämisestä onnistuneena. Parempana käräjäoikeus pitää nykyistä vapaan todistelun ja todistusharkinnan periaatteelle pohjautuvaa järjestelmää, jossa tuomioistuimien tapauskohtaisesti ratkaisisi, millä tavoin salaisten pakkokeinon käytössä saatu ylimääräinen tieto on hyödynnettävissä. Tuomioistuimella on juttukohtaisesti parhaat mahdollisuudet harkita vastakkain toisaalta ylimääräisellä tiedolla selvitettyä rikosta, sen törkeyttä, siihen liittyvää muuta näyttöä ja tekijöitä sekä toisaalta todistamiskiellolla suojattavia arvoja huomioon ottaen erityisesti perustuslain säännökset sekä Ihmisoikeustuomioistuinten oikeuskäytäntö. Tärkeää joka tapauksessa on, että aineellisen totuuden selvittämistarve tulee tuomioistuimen harkintaan. Samoin harkinnassa tulee ottaa huomioon vastaajan oikeusturvavaatimusten ohella myös asianomistajan oikeusturvavaatimukset. Edellä olevilla perusteilla käräjäoikeus esittää, että kyseisestä säännöksestä luovutaan. Toinen mahdollisuus voisi olla, että ylimääräisen tiedon hyödyntäminen rajattaisiin pois vain joidenkin vähäisten rikosten osalta.

Laamanni

Juhani-Matti Murto